

צמנואל בן-דוד פראנשים

(ליורנו שעה ח"ע)

א

מי שמך נוטר

--- v --- v ---

מי שקר נוטר לקרמי שיר
לעז אשר תצר כמו אישון,
כי תעזב כרם לשון קדש
גורן בגן-עדן לאב ראשון?
ספך אשר הצור חנך איך 5
תשליך לצפופות עם שלש קלשון?
לך שם, באהל שם, ואיך תשב
עם אהלי-אצר ובין דשון?

א

בראש השיר רשום: „לכמה"ר [לכבוד מורנו הרב] אברהם כוכב על אשר שלח לי שירים לועזים". אברהם כוכב היה תלמידו של יהודה אריה ממודינא.

21 שיר לעז, שיר איטלקי.

4 לאב ראשון, אדם, ע"פ מדרש רבה פי"ח: לזאת יקרא אשה... מכן אתה למד שניתנה התורה בלשון הקודש... כשם שניתנה בלשון הקודש כך נברא העולם בלשון הקודש.

6 שלש קלשון, מלאכת הפלשתים, ע"פ שמואל"א יג, יט-כא.

8 אצר... דשון, מבני עשו, ע"פ בראשית לו, כא.

קח	עמנואל בן־דוד פראנשיס
	מה־לך לפיגאזו ואיליקון
10	אם לך פֿרַת גִּיחון וְלך פִּישון? איך בִּינך נִגְרַף בְּגֵלִיָּהם הֵיית קִחִיל זִבִּין בְּמִי קִישון?
	מה־לך לשיר מארין ושיר מארון שיבת מקרי שיר ושיר גִּרְשון.
15	בְּמִקוּם הַדַּס אֵיך זַעֲלָה סֶרְפֵד פִּסַּת בְּרוּשׁ אֵיך זַעֲלָה קִמְשון? צִפְצוּף דְּרוֹר פִּשְׁנָה וְרֵן צְגוֹר אַל־קוֹל תָּאוּ אַל־גַּעֲצִית דִּישון? הָאָם וְמִיר נִקְרִי בְּשִׁיר צְבָרִי הָאָם שְׁלֵמִית פְּאַחֹת נִחְשון ?
20	לְמַת, יְדִיד, תִּשְׁנָה בְּנִקְרִיָּה מֵה־זֶה בְּחִיקָה חִפְצָךְ לִישון ?

13'9 פיגאזו ואיליקון. כאן באה הערה בכתב היד: „ביאור פיגאזו הוא מעיין, ואיליקון הר שיוצא ממנו נהר. ואומרים שיש להם סגולה, שכל שותה מימיהם יהיו פייטנים. מאריין הוא פייטן נצרי שהיה בימי אבותינו. מארון הוא וירגילו מארון, פייטן גדול בל[שון] לאטק בימי אגוסטו קיסר“. מארק הוא כנראה גיאמבאטיסטה מאריני, נאפולי 1569-1625. ורגיליוס מארו חי 19'70 לפני הספירה. פרת וכו' ע"פ בראשית ב, יא-יד. כחיל יכף, ע"פ שופטים ד, ז וה, כא. מררי, ע"פ בראשית מו, יא.

15 במקום הדס, ע"פ ישעיה נה, יג.

18 אל קול תאו, היינו לקול בהמות.

20 שלומית, האשה הישראלית שבנה קילל את השם, ויקרא כד, יא. אחות נחשון, אלישבע, שמות ה, כג.

עוֹרָה, גְּבִירִי, מִתְנוּמָתְךָ
 אִם הִיא דְלִילָה, אֶל-תְּהִי שִׁמְשׁוֹן.
 וְאֵר זָמִיר צִיּוֹן, וְזוּלָתוֹ 25
 לֹא יַעֲלֶה עַל-לֵב וְעַל-לְשׁוֹן.

ב

אשאל לעפרת חן

----- v ----- v -----
 אֲשָׁאֵל לְעִפְרַת חָן, כְּלִיל תְּפָאֶרֶת:
 קָמִי גְּבִרְתִּי הַזְּמַן יִגִּיעַ.
 בּוֹ מִתְלַאוֹת אֶהְיֶה אֶרְגִּיעַ,
 וּבִמְאֻסָּהּ אֶחְוֶךָ נִקְשַׁרְתִּי:

אֲזוּ הִיא בָּאֵשׁ חֶמָה וְאֶף בּוֹצְרֵת 8
 תִּשָּׁיב אֶמְרֶיךָ, וְכֵן תִּפְיֵעַ:
 עַתְּ יַעֲלוּ דְגִים לְרוֹם רְקִיעַ,
 וּבִתְוֶךָ תְּהוּם חֶמָה תְּהִי נִעְצָרְתִּי:

וְאִמְרָה: אִם כֵּן כָּבֵר נִחְקְוִי

24 אל תהי שמשון, הישן, שופטים טז, יט.

ב

4-3 בו, בזמן. אני אגיע למנוחה ואת תהיי נקשרת בעבותות
 האהבה.
 8-7 עת יעלו, היינו דבר זה הוא בלתי אפשרי.

10 דגים במזלות, ובשמים
יתקלכון תמיד וכם תזקו.

גכ תחזי, הכת יפת צינים —
אם נעמד הן: — אשר יברקו
שמש וכיודני בתוך המים.

ג

דודים שער עפרה

----- V ----- V -----
דודים שער עפרה, אשר זורם.
בו נסתרה לחושקים הפסת!
שמה חללים: פלו לשסת.
כל-הלכודים בה, ואין בורם.

5 שלג בודיה ואש קודם
סתערבה נחר ומתלקחת:
מי זה כפור רצה ואש מסס?
קרח ונחלים ואין נוצם!

14-10 דגים, הרי יש דגים בשמים (בין המזלות) וכן אם
הים שקט אפשר לראות בו את השמש וקרניה.

ג

2 בו, משוב יסיו המגרה.
5 בודיה, הלכנית.

קיא

עמנואל בן-דוד מראנשים

אָכּוּ בְּצִינִיָּה בְּעוֹ יְדִים
חֶשֶׁק הָלֵא דְרַךְ כְּאוֹיֵב קִשָּׁת.
נִיף לְקָבוֹת בּוֹ בְּעוֹ כְּפָקִים. 10

לְכוּ, יְדִידִים, אִירְאוּ מִקִּשָּׁת
אֵל צַד וְאֵל שֹׁפֵר וְאֵל צִינִים,
נִצּוּ מִצְּצִים בָּם וְאֵשׁ נִרְשָׁת.

ד

עוֹבֵר, עֲמוּד נֵא

--- v --- v ---

עוֹבֵר, עֲמוּד נֵא פֹה מְעַט מְוָפֵר
יִקְרָא כְּמִבֵּי זֶה בְּצִינִי!
צַע, כִּי בְּמִחְשָׁבְתִי בְּבַחֲרוּמִי
בְּמִנֵּט עָלַי פָּקִים אֲשׁוּ קִנִּי.
לֹא פָּסְקוּ מִסִּי וְכַנּוּרִי 5
שִׁירֵי וְרָנְתִי וְנִגּוּנִי:

10 דרך (איכה ב, ד), בעיניה חיצים פוצעים את הלכבות.
14 חצצים, חיצים בעיניה. ורשת, בשערותיה.

ד

1 עובר, ציון קבר כאן.
4 עלי עבים, ע"פ עובדיה ד.

- אָבֵל וְהִבֵּל גִּהְפֹּף בְּפֶלֶא
הַקּוֹל וְכִנּוּרֵי — בְּכִי וְנִי.
כִּי יָד זְמַנֵי הַיְמָה פָּלִי
פִּתְאוּם, בְּעֶסֶר עוֹלָלָה קָרְנִי. 10
רְצִי, מְתֵי סוּדֵי, עֲזוּבוּנִי,
אַחֵי, קְרוּבֵי, רְחֻקֵי מְנִי.
בְּנֵי יְעָאֵנִי וְאַמּוֹתָם,
וְאַלְקָה שְׂכוּל וְאַלְמוּנִי,
רְבוּ שְׁנוּתֵי, אֶף תִּלְאוּתֵי 15
רְבוּ מְאֹד מְהֵם וְעֲצוּבוּנִי,
יְהִי לְכַסְפֵּרַת עֲזוּנוּתֵי,
מוֹתֵי — לְסִתְרֵי לִי וּמְגִנֵי.
לֹאֵל עֲנוּתֵי יַעֲלֶה כִּי לֹא
בְּזָה וְלֹא שֶׁקֶץ עֲנוּתֵי פָּנֵי. 20
לוֹ אֲדַרְצָה קִצִּי — קְמַתִּיּוֹ, אֶף
חֲתוּם יְהִי צַד בְּאֵן גִּזְרֵי קוּנֵי.

---

7 אבל, הקול הפך בכל דבר לאבל והבל. גי=גהי (יחזקאל כו, לב).

10 בעפר, ע"פ איוב טז, טו.

13 בני, ירמיה י, כ.

14 ואלמוני, בלי שם.

19 כי לא, תהלים כב, כה.

21 לו אדעה, בכתב יד של הבודלייאנה (נויבאואר סי' 1990)

רשום לצד בית זה: בית זה אין לחקוק אותו על מצבתו.

ה

גם כי ביפוך

--- v --- v ---

גם כי בְּיַפְכוֹךָ, יַעֲלֶה, עֲלִית
היום עָלֵי כָל יַעֲלֹת דוֹרְךָ,
גם כי בְּטוֹב טַעֲמֶךָ וְדַבּוּרְךָ
חֲנַף עָלֵי כָל חֵן קָבֵר גְּלִית —

5 לא אַהֲבֵתִי לָךְ בְּעַד תַּקְלִית
יְפִי וְסוֹן, שֶׁחֲזַקְנִי דוֹרְךָ
קָשְׁתוֹ וַיֹּאמֶר לְיָקוּם: אֲבָרְךָ,
גם יַעֲשֶׂה לָךְ כַּאֲשֶׁר קָלִית:

10 כי בַּעֲבוּר לְכַתֹּף בְּיָרְאֵת אֵל
נִפְשֵׁי קְשׁוּרָה בָּךְ וְלָךְ יִכְסֹף
לְבִי, קִבֵּת מִשָּׁה וַיִּשְׁרָאֵל.

כָּךְ אֶעֱמֹד תְּמִיד וְאִם אֶסֹף

ה

- 1 גם כי, על השיר רשום: „שיר שחבר אלינועם (=עמנואל) למרת מרים אשתו ליום חתונתו“.
6⁵ תכלית יופי וחוץ, שלימות החן והיופי.
7⁸ אברך, ע"פ בראשית מא, מג: הברך. גם יעשה לך, הומץ, בזקנתך.
12¹³ ואם אסוף, ע"פ בראשית כה, ת.

עמנואל בן־דוד פראנסיס

קיד

אותי לצמי הזמן יואל —
סוף סוף זהו חשקי צדי אין סוף.

1

חלודה עלתה בשיר ונתקל

— v — — v — — v

חלודה עלתה בשיר ונתקל.
ואין לוטש בדורנו וקלקל:
וסניו קבצו פארור במשקל.
ונצא בחרוזים דין מעקל:
קאין מבחין בשיר נקבד ונקל. 5
להקדיל בין מתקן ומקלקל.
צדי קמתי בספרי זה, ובו קל
קני פרוץ, הכי קלו מסקל.

1

2-1 ונתקל, ונכשל. וקלקל (קהלת י, י), ועושה אותו קלל, טהור.

3 ופניו, ע"פ יואל ב, ו.

4 דין מעקל, ע"פ חבקוק א, ד.

7 בספרי זה, בשירים שבספר.

8 הכי, לשון חיזוק וחיוב כאן, כדרך המשוררים.

קטו

עמנואל בן־דוד פראנסיס

ז

לנבל שאבד כיסו

נָקַל שָׁם אֶל זָקֵב כְּסָלוֹ,
כִּי־ס הִזְקֵב צָשָׁה כְּסָלוֹ —
אָבַד הַכִּיס, וּקְרַב כְּסָלוֹ
אֵין עוֹד כְּסָלוֹ, כִּי אֵין כִּיס לוֹ.

ז

4-1 שם (תהלים עח, ז). כסלו הראשון והשלישי: מבטחו, והשני — מלשון כסילות.